Årsrapport 2007 Internasjonale stipend (IS)

Året 2007

Internasjonale stipends ulike støtteordninger har vært et vesentlig bidrag for å øke mobiliteten av studenter, forskere og kunstnere mellom Norge og andre land. Takket være de 400 tildelinger som er foretatt, er mange kontakter knyttet og viktige samarbeidsrelasjoner er kommet i stand, både på individnivå og på institusjonsnivå.

Våren 2007 etablerte IS sitt eget programnettsted: www.forskningsradet.no/is . Nettstedet, som ble lansert 1. mai 2007, gir en samlet og brukervennlig oversikt over alle IS' støtteformer - sortert på geografiske områder. I tillegge har brukerne enkel tilgang på søknadsfrister og -skjemaer, lister over innvilgede søknader samt kontaktpersoner og medlemmer av programstyret. IS' programnettsider fins i norsk og engelsk versjon og er Forskningsrådets mest besøkte programnettsider, med i overkant av 17.000 besøk siste kvartal 2007.

Programmets mål

Hovedmål:
Hovedmålsettingen med IS' aktiviteter er å bidra til økt internasjonalisering og mobilitet innen høyere utdanning og forskning ved å gi støtte til ulike former for bilateralt samarbeid. En stor del av aktivitetene fokuserer på forskningspolitisk viktige land som USA, Canada, Kina og Japan.

Delmål:
IS' støtteordninger er organisert innen rammen av ulike aktiviteter. Disse har alle til formål å styrke mobilitet av forskere, kunstnere, og viderekomne studenter mellom Norge og andre land med sikte på kompetanseutvikling, erfaringsutbytte og nettverksbygging mellom norsk og utenlandsk høyere utdanning og forskning. Programmene er dels uten tidsbegrensning og dels opprettet for en bestemt periode.

Til sammen omfatter IS' støtteordninger alle akademiske fagområder inkludert utøvende kunst og bildekunst. Støtte gis som personlige stipend eller i form av støtte til de faglige miljøene som er alle typer institusjoner som befatter seg med høyere utdanning og forskning.

Disponibelt budsjett: 26,4mill.
Forbruk: 19,8 mill.
Programmets finansieringskilder: Kunnskapsdepartementet (KD), Utenriksdepartementet (UD), E.On Ruhrgas og RWE Dea.

Nøkkeltall 2007

IS behandlet i alt om lag 1000 søknader. For en del av programmene innstiller IS – beslutning om bevilgning tilligger samarbeidspartner.

I alt ble det foretatt 400 tildelinger av midler.

Det ble oppnevnt et nytt programstyre for 2008-2010.

I det ordinære programstyret ble det holdt 2 møter samt ett møte i det utvidede styret for Leiv Eiriksson. I tillegg ble det holdt i alt 5 møter i de tre programgruppene for E.ON Ruhrgas- programmene.

Viktigste aktiviteter i 2007

IS ' hovedaktiviteter fordelte seg i 2007 slik:

- **Statsstipend under kulturavtalene** (nominering av norske kandidater til utenlandsk statsstipend og personlig stipend til utenlandske studenter og forskere mellom Norge og 27 andre land).
- **Aurora** (støtte til initiering av felles fransk-norske forskningsprosjekter).
- **DAAD ppp** (støtte til initiering av felles tysk - norske forskningsprosjekter).
- **DAAD forskerstipend m.m.** (nominasjon av norske kandidater som konkurrerer om ulike tyske stipend).
- **College of Europe** (personlig stipend til nordmenn for mastergrad ved Europacolleget i Belgia/Polen).
- **Spesialistutveksling (kortidsopphold) med Kina, India og Egypt** (kortere opphold innen rammen av de bilaterale kulturavtalene)
- **JSPS** (personlig stipend til norske forskere for opphold i Japan og til japanske forskere for opphold i Norge).
- **NSFC** (støtte til forskernettverk mellom Norge og Kina)
- **E.ON Ruhrgas** (personlig stipend og annen støtte til utvekslingstiltak innen økonomi, jus og statsvitenskap med sikte på økt samarbeid med Tyskland).
- **RWE Dea** (personlig stipend til nordmenn for musikkstudier i Tyskland).
- **Leiv Eiriksson** (forskermobilitet ph.d. stip./post doc nivå til og fra Norge – USA - Canada)
- **Russland** (personlige stipend til russere og nordmenn med sikte på økt samarbeid innen utdanning og forskning. Siste år).

Noen kommentarer:
Det er gjennomført en intern evaluering av **Statsstipendene** under kulturavtalene. Dette har resultert i et forslag om en omlegging til et nytt mobilitetsprogram for utenlandske ph.d.-studenter og yngre forskere til Norge. Arbeidet vil bli videreført i 2008 med sikte på eventuell implementering og oppstart av nytt program fra 2009-2010.

Dette var første år **JSPS-** avtalen virket bilateralt, dvs. at det også kom japanske forskere til Norge. I alt fem japanske forskere har opphold i Norge på inntil ett år.

Under **DAAD ppp** og **Aurora** ble det i november holdt samrådingsmøter i hhv. Münster og Paris, og det ble gitt tildelinger til initiering av i alt 55 bilaterale forskningsprosjekter fom 2008.

Det tysk-norske rådgivende utvalg (Der Deutsch-Norwegische Beirat) vedtok i november å forlenge perioden for de tre **E.ON Ruhrgas programmene** ut 2011. Statsvitenskaps-programmet arrangerte i 2007 en tysk - norsk forskerkonferanse med hovedtema *Political Economy of Energy in Europe: German and Norwegian Considerations.* Proceedings fra konferansen blir publisert internasjonalt.

Under **RWE dea** programmet ble det 15.3. arrangert en konsert i Gamle Logen der årets stipend ble delt ut og foregående års stipendiater opptrådte. For første gang ble det skutt til norske midler, slik at stipend kunne tildeles i alt 7 talentfulle unge kunstnere.

Det ble i juni besluttet å videreføre **Leiv Eiriksson** mobilitetsprogram for en periode på to år (2008-2009), og ca. NOK 6 mill ble fordelt på i alt 48 nye prosjekter.

Høydepunkter og funn

Framdriften til programmene har i hovedsak gått etter planen, og budsjettet er nyttet som forutsatt. Utnyttelsen av støtteordningene varierer noe mellom programmene. De personlige stipendene dekker som en hovedregel opphold på inntil ett akademisk år som er et ledd i en pågående master- eller ph.d.- grad (noen aktiviteter retter seg også mot postdocs/seniorer). Institusjonsstøtten gjelder oppstart av felles prosjekter og nettverk. Det kan derfor ikke alltid vises til konkrete resultater og funn i selve stipendperioden. Utbyttet av oppholdet utbyttet av oppholdet kommer som regel først senere i form av avlagte eksamen, forskningsresultater og publisering/ formidling.

Noen konkrete eksempler:

Med støtte fra **JSPS programmet** startet doktor Koji Murashita et 12 måneders opphold ved Institutt for biologi ved Universitetet i Bergen i april 2007. I samarbeid med professor Ivar Rønnestad gjennomfører han banebrytende forskning på vekst og kjønnsmodning hos laksefisk og torsk, særlig med tanke på rollen proteinet leptin, eller tilsvarende hos fisk, spiller i disse prosessene. Japanske forskere dokumenterte allerede i 2005 genet for et protein hos fisk som i stor grad likner leptin, og som ligger på samme sted som leptingenet gjør hos pattedyr. De fleste fisk, blant annet laks og torsk, vokser hele sitt liv. Jo raskere fisk legger på seg, jo fortere starter kjønnsmodningen. Dette går på bekostning av vekst i størrelse, filetene blir dårligere, og fisken deponerer mindre fett. Dette er en utfordring for oppdrettsnæringene i mange land. Forskningen som utføres på dette området, har allerede vakt internasjonal oppsikt og inngår i grunnlaget for en søknad til EUs sjuende rammeprogram som per februar 2008 er valgt ut som én av tre som går videre til neste søknadsrunde. I tillegg til å fremme sin egen karriere, styrker Dr. Koji Murashita forbindelsene mellom UiB og det japanske National Research Institute of Aquaculture og, i videre forstand, forskningsamarbeid mellom Norge og Japan.

Med støtte fra **Leiv Eiriksson mobilitetsprogram** gjennomførte doktorgradsstudent Lars H. Gulbrandsen ved Institutt for statsvitenskap ved Universitet i Oslo et gjesteforskeropphold ved John F. Kennedy School of Government ved Harvard University vårsemesteret 2007. Gulbrandsen forsker på "New institutions for environmental governance and the influence of scientific input" og var med i en gruppe av 10-12 stipendiater under ledelse av professor Wiilliam C. Clark og seniorforsker Nancy Dickson. Gruppen hadde ukentlige seminarer som la fram papers under arbeid eller prosjekt-beskrivelser, som deretter ble diskutert. Gulbransen presenterte blant annet sitt paper "Environemental protection in Swedish and Norwegian forestry: New policy instruments and competing knowledge producers, som nå er akseptert for publisering i det internasjonale tidsskriftet *Global Environmental Politics*. Videre la Gulbrandsen fram utkast til teoretisk og analytisk rammeverk for doktoravhandlingen sin, og fikk gode og nyttige tilbakemeldinger. Dessuten overvar han ukentlige seminarserier, benyttet seg av Harvards enorme bibliotekressurser, deltok i fagseminaret Yale Forest Forum og presenterte et paper på en internasjonal fagkonferanse i Chicago. I tillegg fulgte Gulbrandsen en ukentlig foreles-ningsrekke om Global Governance ved professor John Ruggie. Oppholdet ved Harvard ga Lars H. Gulbrandsen meget god progresjon med avhandlingen, nyttige kontakter, verdifulle tilbakemeldinger på arbeidet og lærdom han ikke kunne høstet andre steder.

Med støtte fra forskerutvekslingsprogrammet med Frankrike, **Auroraprogrammet**, har Dr. rer.nat. Jochen Knies, Norges geologiske undersøkelse (NGU), samarbeidet med Dr. Jacques Giraudeau og hans gruppe ved CNRS-Université de Bordeaux 1 om prosjektet "The state-of-the-art of the current sedimentary regime in the Barents Sea: Baseline knowledge for industry and policymaker".Bevilgningen til prosjektet etablerte et nytt forskernettverk mellom Frankrike og Norge. Gjennom nettverket, som også omfattet Universitetet i Tromsø, ble kolleger involvert i IPY Warmpast prosjektet. Bl. a. deltok fransk prosjektleder på to tokt til Fram Stredet og Øst-Grønland i regi av Universitetet i Tromsø. Som resultat av samarbeidet planlegges det et spesialhefte i Norwegian Journal of Geology hvor det fokuseres på en god del resultater som ble oppnådd under prosjektperioden. Videre vil nettverket søke om EU-midler til å fortsette samarbeidet som et Marie Curie Network Project.